

IMPLICAȚII PSIHOLOGICE ALE MALADIEI HIV/SIDA

Ana CEBAN,
Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației,
Sociologie și Asistență Socială

CZU: 159.923:[616.98:578.828HIV] anaceban.2001@gmail.com

Una dintre problemele societății contemporane este maladia HIV/SIDA a cărei implicații pot fi resimțite tot mai mult la nivel biopsiho-social. Interesul sporit față de această maladie se datorează impactului pe care îl are aceasta asupra procesului evoluției personalității individului. Pentru foarte multe persoane aflarea statutului seropozitiv se asociază cu moartea, stigma, anxietate legată de viitorul relațiilor interumane și carierei profesionale, nesiguranță referitor la ce se poate întâmpla copiilor etc.

Modul de transmitere, impactul asupra individului și asupra grupurilor, maniera în care societatea răspunde acestei afecțiuni sunt procese caracterizate printr-o varietate de factori sociali și comportamentali. Din acest motiv SIDA reprezintă la ora actuală un fenomen psihologic și social, în aceeași măsură în care este și un fenomen medical [5].

Datele clinice și empirice arată că majoritatea persoanelor seropozitive se confruntă cu multiple sentimente și emoții. Acestea se concentrează în jurul pierderilor resimțite intens în plan psihologic. Astfel, Blagoslov (2006) evidențiază cele mai dureroase experiențe cu care se confruntă o persoană seropozitivă:

- *Pierderea sănătății* – este faptul evident care apare în conștiința persoanei respective. Această pierdere duce la reajustarea priorităților personale în jurul menținerii unei stări de bine - cât mai aproape de sănătatea pierdută – în dauna altor lucruri importante din viața personală și profesională.

- *Pierderi în plan psihologic*: pierderea aspirațiilor, a statutului social, a relațiilor cu ceilalți, scăderea stimei de sine, pierderea interesului pentru viață etc. Aceste pierderi se petrec în timp și duc, de multe ori, la trăirea permanentă a senzației de singurătate, de a fi neînțeles, la retragere socială, la dezechilibre psihologice serioase.

- *Pierderea viitorului*. La aflarea diagnosticului toată perspectiva asupra vieții este răsturnată. Cei mai mulți dintre oameni trăiesc având o

viziune asupra propriului viitor și idei despre cum își vor împlini acele vise. Pierderea acestei viziuni asupra viitorului are un impact devastator asupra imaginii de sine, a respectului de sine, a încrederii în sine, a identității personale, a înțegrității psihologice a persoanei.

- *Amenințarea permanentă a stigmatizării și izolării din partea societății.* Persoanele seropozitive trăiesc această teamă indiferent unde merg și indiferent cu cine vorbesc. La serviciu, acasă, la școală, în relațiile cu prietenii sau rudele, permanent selectează informațiile personale care pot fi spuse. Ei trebuie să decidă permanent cui, cum, cât și ce anume vor spune în legătură cu sănătatea lor, problemele lor, nevoile lor.

Un fenomen strâns legat de stigmă este autostigmatizarea aceasta fiind procesul de interiorizare a stigmei externe asociat cu numeroase gânduri negative despre propria persoană, devalorizare personală și auto-blamare. Autostigmatizarea legată de virusul imunodeficienței umane este un set de judecăți negative cu privire la propria persoană ca urmare a sentimentului de rușine, inutilitate și autoculpabilizare, care afectează accesul la îngrijire și tratament, precum și calitatea generală a vieții persoanelor seropozitive.

Etiologia autostigmatizării la persoanele seropozitive cuprinde o paletă extrem de largă de factori aflați într-o intercondiționare dinamică: perioada scurtă de timp de la aflarea diagnosticului, mediul și condițiile de viață precare în care persoana seropozitivă se află, confruntarea cu stigma socială și comportamente discriminatorii, relațiile de familie și relațiile sociale deficitare, acces scăzut la serviciile de îngrijire și reabilitare psiho-socială, nivel scăzut al respectului și acceptării de sine, nivel redus de reziliență [2, 3].

Repercusiunile autostigmatizării la persoanele seropozitive sunt numeroase și dramatice cu implicații profunde ce vizează toate aspectele vieții: imaginea de sine, acceptarea de sine, comportamentele de risc, sistemul de credințe, izolarea autoimpusă, mecanismele de coping.

Cercetările efectuate confirmă faptul că autostigmatizarea limitează capacitatea persoanelor seropozitive de a avea un mod de viață pozitiv, implicând profunde daune asupra edificiului psihic și psiho-social al acestora [4].

- *Descoperirea unui secret.* Există situații când, odată cu dezvăluirea statutului de seropozitivitate, persoanele sunt nevoite să dezvăluie informații ascunse până atunci, informații care pot prin ele însele să pună în

pericol echilibrul personal, al relației de cuplu, al relației cu familia sau prietenii.

- *Vinovăția* – pentru că s-a infectat și poate că a infectat și pe alții. În multe cazuri povara propriului diagnostic este dublată de povara vinovăției. Dacă persoana nu depășește această etapă psihologică ea poate alimenta mari frământări și poate duce la depresii serioase sau alte manifestări psihopatologice.

- *Povara păstrării secretului diagnosticului.* Persoanele seropozitive ajung, în timp, să trăiască o viață dublă. O viață intimă, neîmpărtășită cu nimeni sau cu foarte puține persoane și o viață publică, cu alte priorități, cu alte persoane, dar cu multe minciuni care acoperă cealaltă parte, ascunsă, ce nu trebuie știută de nimeni. Această permanentă dedublare duce la epuizarea resurselor emoționale, la retragere socială, la retragere în sine, schimbarea unor comportamente și chiar, cu timpul, la schimbări în personalitatea persoanei respective.

- *Pierderea speranței.* Aceasta poate fi cel mai greu de suportat de către persoana în cauză dar și de către persoanele apropiate. Persoanele trăiesc disperare și neputință, nemaicrezând în apariția în viitor a unui tratament care să le rezolve problema. Orice încercare de a le vorbi acestor persoane despre speranță este privită cu neîncredere și cinism [1].

În concluzie, menționăm că implicațiile psihologice în cazul infecției HIV/SIDA sunt la fel de copleșitoare ca și cele medicale. Printre aspectele psihologice care marchează o persoană seropozitivă se numără la nivel individual: limitarea posibilităților fizice; limitarea atribuțiilor profesionale și familiale; pierderea încrederii de sine și în ceilalți; izolarea; supraprotecția sau respingerea de către familie, rude, prietenii; dorința de a cunoaște cât mai multe despre boală; respingere din partea serviciilor sociale și medicale; afectarea întregii familii; autostigmatizarea.

Referințe bibliografice:

1. Blagoslov A.G. ș.a., Informare și sensibilizare în problematica HIV/SIDA. Manual pentru uz didactic – ediția a III-a. Fundația „Romanian Children’s Appeal” România. București: Ed. Psiho Cover, 2006. 122 p.
2. Pravițchi G. Asistența psihologică a persoanelor seropozitive., Conferința Științifică națională cu participare internațională „Inte-

grare prin Cercetare și Inovare” cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova, Chișinău, 2016, p. 39-42.

3. Pravițchi G. Factori predictivi ai autostigmatizării la persoanele seropozitive. Conferința Științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” USM, Chișinău, 2017, p. 207-211.
4. Pravițchi G. Persistența motivațională și autostigmatizarea la persoanele seropozitive. Teză de doctor în psihologie, Chișinău, 2019. 237 p.
5. Schmidt M. C. Asistența socială a persoanelor cu boli cronice și HIV/SIDA, Note de curs. Petroșani, 2008. 78p.

*Recomandat:
Galina PRAVIȚCHI, dr. lector universitar*